

Warszawa, dnia 9 maja 2014 r.

OPINIA
W PRZEDMIOCIE NAJKORZYSTNIEJSZEJ FORMY PRAWNEJ
DLA JEDNOSTKI NAUKOWEJ MAJĄCEJ SKORZYSTAĆ
Z FINANSOWANIA W PROGRAMIE TEAMING OF EXCELLENCE
W RAMACH HORYZONT 2020

1. Wymagania w stosunku do jednostki naukowej mającej realizować Program MAB

Działając w wykonaniu zlecenia Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej z siedzibą w Warszawie, po zapoznaniu się z przedstawionym w tym celu dokumentem „Program: Międzynarodowe Agendy Badawcze”, dalej określanego jako „Dokument”, i związanymi z nim wyjaśnieniami, jak również wykorzystując dostępne w internecie akty Unii Europejskiej dotyczące tego Programu (por. Dz.Urz.UE C nr 361 z 11 grudnia 2013 r., s. 9), pozwalam sobie przedstawić następującą opinię w przedmiocie określonym w tytule.

Jak wynika z Dokumentu, Międzynarodowe Agendy Badawcze to operacja finansowania międzynarodowych programów powstałych w partnerstwie między jednostką badawczą w Polsce i instytucją zagraniczną o najwyższej pozycji naukowej *w odrębnej strukturze posiadającej osobowość prawną i spełniającej określone wymogi konkursowe* (s. 1), przy czym ta *jednostka naukowa realizująca MAB* powinna:

- być *nowopowstała* (s. 2), co można rozumieć jako utworzenie tej jednostki na potrzeby realizacji MAB;
- mieć międzynarodową radę naukową składającą się z co najmniej 9 członków, w tym w przynajmniej 60% naukowców pracujących stale za granicą i przynajmniej dwóch reprezentujących zagranicznego partnera strategicznego (s. 2);
- posiadać formę prawną umożliwiającą (s. 2):
  - przyznanie dużych kompetencji dla tejże międzynarodowej rady naukowej (jako minimum kompetencji wskazuje się: firmowanie MAB na zewnątrz – co, trzeba zauważyć, nie poddaje się prostej ocenie prawnej, bowiem, jak sama nazwa wskazuje, rada nie może być organem zarządzającym w rozumieniu art. 41 Kodeksu cywilnego, a to zasadniczo do organu zarządzającego należy reprezentowanie danej osoby prawnej na zewnątrz; ogłaszanie konkursów na samodzielne stanowiska w MAB; ocena i wybór liderów naukowych; ocena okresowa każdego lidera i ocena okresowa całej MAB; definiowanie potrzeb związanych z rozwojem prowadzonych badań lub zmian w zakresie przyjętej agendy badawczej);
  - zapewnienie wolności badawczej dla uczonych;

- przejrzyste kryteria rekrutacji i sukcesu;
- nawiązywanie partnerstwa z instytucjami w Polsce posiadającymi odpowiednią infrastrukturę, potencjał ludzki i masę krytyczną w zakresie, w którym MAB będzie prowadziła swoją działalność;
- posiadać statut (co, w świetle art. 35 i 38 Kodeksu cywilnego jest oczywiste w stosunku do wszystkich osób prawnych w Polsce, z wyjątkiem Skarbu Państwa), ale także regulamin pracy międzynarodowej rady naukowej (s. 4);
- mieć strukturę administracyjną i prawną ściśle podporządkowaną celom naukowym i gospodarczym (s. 5).

2. Formy prawne jednostki realizującej MAB według dokumentu „Program: Międzynarodowe Agendy Badawcze”

W Dokumencie wskazuje się, że „najlepszą formą prawną mogłaby być *międzyuczelniana jednostka lub jednostka wspólna określona w art. 31a ustawy o szkolnictwie wyższym* założona na podstawie porozumienia uczelni polskiej i przynajmniej jednego partnera zagranicznego, którym byłby partner strategiczny. Dopuszczalne są także inne formy prawne, które jednak powinny charakteryzować się prowadzeniem w sposób ciągły badań naukowych oraz możliwością zapewnienia trwałości operacji i spełnienia warunków odnoszących się do kompetencji rady naukowej i zasad rekrutacji na samodzielne stanowiska liderów naukowych. Możliwe więc są także np. *spółki i fundacje lub inne podmioty* spełniające powyższe warunki, w tym także *międzyuczelniane jednostki* powstałe w wyniku współpracy uczelni wyższych z innymi krajowymi jednostkami badawczymi. Priorytetem jest jednak, aby jednostka taka cieszyła się znaczącą autonomią opartą na konkurencyjności naukowej nieograniczonej przepisami danej uczelni lub zwyczajami środowiskowymi”.

3. Trudność zastosowania preferowanej formy jednostki utworzonej na podstawie art. 31a Prawa o szkolnictwie wyższym

Preferowane w Dokumencie formy: jednostki międzyuczelnianej albo jednostki wspólnej utworzonej wspólnie z partnerem zagranicznym na podstawie art. 31a Prawa o szkolnictwie wyższym nie posiadają osobowości prawnej. Przyjmuje się u nas bowiem tzw. normatywną konstrukcję osobowości prawnej, wymagającą *ustawowego* wskazania, że dana kategoria podmiotów lub dany podmiot posiada osobowość prawną.

Jeżeli wymóg posiadania osobowości prawnej stanowić ma istotny warunek uznania danej struktury za jednostkę MAB, powołane kategorie jednostek w ogóle nie mogłyby być w zakresie niniejszej opinii brane pod uwagę, jako że żaden akt ustawowy nie przyznaje im osobowości prawnej.

Potrzeba posiadania osobowości prawnej tłumaczy się – poza tym, że, jak można sądzić, powinny one być jednostkami naukowymi w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz.U. Nr 96, poz. 615, z późn.zm.), a te, zgodnie z definicją sformułowaną w art. 2 pkt 9 lit. f tej ustawy, powinny, poza jednostkami podstawowymi uczelni, posiadać osobowość prawną – potrzebą klarowności cywilnoprawnego statusu odpowiedniej jednostki we, wskazanym w Dokumencie, „nawiązywaniu partnerstwa z instytucjami w Polsce posiadającymi odpowiednią infrastrukturę, potencjał ludzki i masę krytyczną w zakresie, w którym MAB będzie prowadzić swoją działalność”.

Aczkolwiek od 2003 r. w Kodeksie cywilnym występuje kategoria, do której stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych, określana w doktrynie jako „ułamna osoba prawna” – wedle brzmienia art. 33¹ § 1 jest to „jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną” – jednakże Prawo o szkolnictwie wyższym takiej zdolności jednostkom tworzonym na podstawie art. 31 a *explicite* nie przyznaje. Do tego, trudno uznać za przypadek użycie w ustawie, w stosunku do podstawy powstania jednostki, terminu „porozumienie”, wskazującego na to, że w istocie chodzi o formę współpracy stron, a nie powołanie do życia zupełnie nowego bytu prawnego – termin „umowa” występuje w poprzedzającym artykule (art. 31) Prawa o szkolnictwie wyższym dotyczącym utworzenia centrum naukowego, w tym z zagranicznymi jednostkami naukowymi; centrum naukowe również nie ma jednak osobowości prawnej i wyraźnego stwierdzenia o posiadaniu zdolności prawnej. Brak „ułamnej osobowości prawnej” oznacza w istocie to, że odpowiednich czynności prawnych dokonuje nie dana jednostka organizacyjna, lecz jedna ze stron porozumienia, wskazana w nim, a w braku wskazania obie strony – kierując się obowiązującymi przepisami prawa, tj., ze względu na siedzibę jednostki i miejsce prowadzenia przez nią działalności, przepisami prawa polskiego, poczynając, w takim zakresie, w jakim znajdują zastosowanie, od przepisów Prawa o szkolnictwie wyższym.

Gdyby nawet przyjąć, że Prawo o szkolnictwie wyższym przyznaje omawianym jednostkom tworzonym na podstawie art. 31a Prawa zdolność prawną *implicite*, wobec braku jakichkolwiek innych unormowań ustawowych stosuje się do takiej jednostki przepis art. 33¹ § 2, zgodnie z którym członkowie (czyli w tym przypadku uczelnia polska i partner zagraniczny) ponoszą odpowiedzialność subsydiarną za zobowiązania jednostki, powstającą z chwilą, gdy jednostka stała się niewypłacalna. Nie wydaje się prawdopodobne, by poważne instytucje zagraniczne, przykładowo wymienione w Dokumencie (s. 2) jako zagraniczni partnerzy strategiczni, chcieli przyjąć na siebie tego rodzaju odpowiedzialność.

Sądzić można, że preferowanie w Dokumencie formy jednostki międzyuczelnianej albo jednostki wspólnej utworzonej wspólnie z partnerem zagranicznym na podstawie art. 31a Prawa o szkolnictwie wyższym wynika z przekonania, że w porozumieniu pomiędzy uczelnia polską a zagraniczną instytucją naukową, którego dotyczy ust. 3 powołanego artykułu, można zawrzeć postanowienia umożliwiające spełnienie przez taką jednostkę wszystkich innych wymienionych cech jednostki naukowej realizującej MAB.

Natomiast, nie wydaje się możliwe, aby taka jednostka, do tego finansowana czy współfinansowana przez uczelnię polską (w porozumieniu konieczne jest określenie sposobu finansowania jednostki) – czy uznamy ją za „ułamną osobę prawną”, czy stwierdzimy brak takiego statusu - mogła cechować się znaczącą autonomią opartą na konkurencyjności naukowej *nieograniczonej przepisami danej uczelni*. Zawsze bowiem dana uczelnia musi stosować się do własnych przepisów wewnętrznych, które muszą być zgodne z przepisami powszechnie obowiązującymi, jak i, oczywiście, do przepisów powszechnie obowiązujących. Pośrednio zauważono to w Dokumencie, skoro zawarto w nim sformułowanie, z którego wynika, że lider zespołu będzie miał status nauczyciela akademickiego („Praca w MAB będzie jedynym miejscem pracy lidera zespołu, a jego *pensum dydaktyczne* nie powinno być wyższe niż 90 godzin rocznie” – s. 4).

Jednostka działająca na podstawie art. 31a Prawa o szkolnictwie wyższym nie może funkcjonować w próżni prawnej, dowolnie wypełnianej przez strony porozumienia, lecz, jako podmiot prawa polskiego (choć, jak była o tym mowa, o wątpliwej nawet „ułamnej osobowości prawnej”) spełniać musi wszelkie wymogi wynikające z tego prawa; z kolei jej partner jest obowiązany, poczynając od ustalania brzmienia porozumienia, uwzględniać także przepisy prawa właściwego dla jego siedziby.

W rezultacie, wyrażone w Dokumencie preferowanie formy jednostki międzyuczelnianej albo jednostki wspólnej utworzonej wspólnie z partnerem zagranicznym na podstawie art. 31a Prawa o szkolnictwie wyższym trzeba uznać za nieuzasadnione, bowiem należy mieć zasadnicze wątpliwości co do tego, czy formę tę można w ogóle zastosować, jeżeli chce się spełnić wszystkie wymogi określone w Dokumencie.

Powyższe uwagi można odnieść odpowiednio do, również wskazanej w Dokumencie, formy jednostki międzyuczelnianej albo jednostki wspólnej utworzonej przez uczelnię polską z naukowym partnerem polskim – także na podstawie art.31a, a także do, w Dokumencie niewspomnianej, lecz wspomnianej już w niniejszym punkcie opinii formy centrum naukowego utworzonego na podstawie art. 31 Prawa o szkolnictwie wyższym.

4. Możliwości zastosowania formy spółki

W Dokumencie wskazano również możliwość wykorzystania w omawianym celu formy spółki – utworzonej przez polską jednostkę naukową, jak można sądzić, z ewentualnym tylko udziałem odpowiednich partnerów polskich lub zagranicznych.

Jeżeli jako istotną cechę jednostki realizującej MAB uzna się posiadanie osobowości prawnej, zastosowanie może znaleźć tylko jedna z dwóch formuł spółki kapitałowej: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością albo spółka akcyjna; zgodnie z Kodeksem spółek handlowych, obie te formuły mogą być utworzone także przez jednego

wspólnika/akcjonariusza.

Występuje natomiast istotne podmiotowe ograniczenie możliwości tworzenia spółek i posiadania w nich udziałów albo akcji – odnoszące się do przedmiotu niniejszej opinii.

Mianowicie, zgodnie z art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 885, z późn.zm.), możliwości takiej zostały pozbawione (na przyszłość, ale i wobec już posiadanych praw ze względu na treść art. 104 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych, Dz.U. Nr 157, poz. 1241) jednostki sektora finansów publicznych, poza jednostkami samorządu terytorialnego – chyba że inaczej wynika z przepisów odrębnych. Jednostkami sektora finansów publicznych są, w szczególności, uczelnie publiczne i jednostki organizacyjne Polskiej Akademii Nauk, natomiast nie są nimi, również należące do najważniejszych jednostek naukowych w rozumieniu powołanej ustawy o zasadach finansowania nauki, instytuty badawcze (art. 9 pkt 11, 12 i 14 powołanej ustawy o finansach publicznych).

W odniesieniu do podmiotów będących jednostkami sektora finansów publicznych, które mogą być objęte zakresem niniejszej opinii, owe przepisy odrębne to w stosunku do uczelni publicznych art. 86 ust. 1 i art. 86a Prawa o szkolnictwie wyższym, które upoważniają uczelnie publiczne do tworzenia jedynie akademickich inkubatorów przedsiębiorczości, mających na celu wsparcie działalności gospodarczej środowiska akademickiego lub pracowników uczelni lub studentów będących przedsiębiorcami i centrów transferu technologii, powołanych do sprzedaży lub nieodpłatnego przekazywania wyników badań i prac rozwojowych dla gospodarki (art. 86), oraz spółek celowych (art. 86a), których misją jest komercjalizacja wyników badań naukowych i prac rozwojowych, a może być także zarządzanie prawami własności przemysłowej uczelni w zakresie jej komercjalizacji. Dodać należy, że w rządowym projekcie nowelizacji ustawy znajdującym się obecnie w Sejmie przewiduje się rozgraniczenie zadań centrów transferu technologii i spółek celowych – i rezygnację z możliwości wykorzystania formy spółki dla centrów transferu technologii.

Podobne przepisy nie występują w stosunku do jednostek organizacyjnych (w istocie instytutów) Polskiej Akademii Nauk – które, w świetle ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz.U. Nr 96, poz. 619, z późn.zm.) mogą tworzyć jedynie centra Akademii (także z instytutami badawczymi, odpowiednimi przedsiębiorcami i zagranicznymi instytucjami naukowymi – art. 57 tej ustawy), instytuty międzynarodowe z zagranicznymi instytucjami lub organizacjami naukowymi (art. 58) lub wspólne instytuty z uczelniami publicznymi lub innymi jednostkami naukowymi (art. 59); spośród tych jednostek osobowość prawną posiadają tylko instytuty międzynarodowe (argument z art. 58 ust. 3 w związku ze wspomnianą normatywną konstrukcją osobowości prawnej). Wynika z tego, z jednej strony, że w ogóle wszystkie wymogi określone dla jednostki realizującej MAB może ewentualnie spełnić tylko instytut międzynarodowy (choć jednocześnie jego utworzenie w omawianym celu przez Akademię nie wydaje się nazbyt prawdopodobne), z drugiej jednak strony – że instytuty PAN nie mogą tworzyć żadnych spółek, w tym spółek w celu realizacji MAB.

Z kolei, przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz.U. Nr 96, poz. 618, z późn.zm.) są tak skonstruowane, że – mimo tego, że instytuty badawcze, jak była o tym mowa, nie podlegają zakazowi wynikającemu z art. 49 ust. 1 ustawy o finansach publicznych – nie one mogą tworzyć i przystępować do spółek mających, i to jedynie w zakresie prowadzonych przez instytut badań i prac rozwojowych, inny cel niż komercjalizacja wyników badań naukowych i prac rozwojowych, prowadzenie działań z zakresu transferu technologii i upowszechniania nauki oraz pozyskiwanie środków finansowych na działalność statutową, przy czym zawsze wymaga to zgody ministra nadzorującego; czynności prawne dokonane z naruszeniem tych przepisów są bowiem nieważne (art. 17 ust. 5-8 ustawy o instytutach badawczych).

Praktycznie zatem, forma spółki nie może znaleźć zastosowania w stosunku do podstawowych kategorii polskich jednostek naukowych zainteresowanych realizacją MAB.

5. Możliwości zastosowania formy fundacji

Fundacja posiada osobowość prawną oraz niewątpliwie może mieć jako cel statutowy prowadzenie lub wspieranie badań naukowych (art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach - Dz.U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203, z późn.zm., w którym ogólnie mowa o celu w postaci rozwoju nauki), jednakże ustawa o finansach publicznych wyklucza (art. 45) możliwość tworzenia przez jednostki sektora finansów publicznych fundacji, ze względu na zakaz tworzenia fundacji ze środków publicznych na podstawie przepisów.

Tym samym, wykluczone jest bezpośrednie skorzystanie z tej formy prawnej zarówno przez publiczne uczelnie (poza tworzeniem akademickiego inkubatora przedsiębiorczości oraz centrum transferu technologii – przy perspektywie wyłączenia tej drugiej kategorii ze względu na treść wspomnianego rządowego projektu nowelizacji Prawa o szkolnictwie wyższym), jak i instytuty Polskiej Akademii Nauk. Możliwości takiej nie są natomiast pozbawione instytuty badawcze – z tym że, nie mogą tego czynić z otrzymanych środków publicznych, jak też wniesienie przez instytut do fundacji mienia zaliczonego do środków trwałych o wartości przewyższającej 20.000 euro wymaga zgody ministra nadzorującego (art. 17 ust. 3 pkt 1 powołanej ustawy o instytutach badawczych).

Należy przy tym zaznaczyć, że ustawa o fundacjach nie przewiduje żadnego minimum wartości (chyba że za minimum uzna się deklaracje wpłaty 1 zł) wyposażenia nowotworzonej fundacji przez jej fundatora (poza samą koniecznością wyposażenia w składniki majątkowe przeznaczone na realizację celu fundacji) – z wyjątkiem, jak to wynika z przyjętej interpretacji jej przepisów, sytuacji tworzenia fundacji, co do której z góry przewiduje się prowadzenie działalności gospodarczej (wyposażenie musi wó1)wczas przekraczać wysokość 2.000 zł, a to z tego powodu, że minimum środków przeznaczonych na działalność gospodarczą ustawa określiła na 1.000 zł); można przy tym sądzić, że – mimo tego, że w

zacytowanym już fragmencie Dokumentu jest mowa o potrzebie podporządkowania struktury jednostki celom naukowym i gospodarczym - nie ma klarownych powodów do tego, by fundacja tworzona na potrzeby MAB miała, przynajmniej od początku, prowadzić działalność gospodarczą.

Ustawowe wyłączenie możliwości tworzenia fundacji przez uczelnie publiczne i instytuty Polskiej Akademii Nauk nie oznacza jednak całkowitego braku możliwości wykorzystania przez powyższe podmioty tej formy prawnej dla celów MAB. Fundacja jest bowiem – w świetle przepisów powołanej ustawy o fundacjach - na tyle elastyczną formą prawną, że może być w przedmiotowym celu wykorzystana.

Mianowicie, mając cały czas na uwadze to, że fundację można utworzyć także w celu realizacji MAB, w pełni możliwe jest, czego dowodzi praktyka stosowania ustawy, oddzielenie od siebie samego utworzenia fundacji przez jednego albo kilku fundatorów (będących osobami fizycznymi lub osobami prawnymi o dowolnym obywatelstwie lub siedzibie) od dysponowania uprawnieniami, jakie z mocy statutu – ustalanego zasadniczo przez fundatorów – będą przysługiwać podmiotom wskazanym w statucie, w tym osobom trzecim.

Dobitnym przykładem może być – wprawdzie nieprowadząca badań naukowych, lecz wspierająca te badania – Fundacja Uniwersytetu Warszawskiego. Została ona utworzona w 1988 r. przez osobę fizyczną - ówczesnego Rektora, niemogącego ze względów faktycznych występować jako przedstawiciel Uniwersytetu, jednakże fundator nie skorzystał z możliwości (z reguły wykorzystywanej) przyznania sobie w statucie jakichkolwiek uprawnień w stosunku do Fundacji po jej zarejestrowaniu, wszystkie istotne kompetencje (powoływanie i odwoływanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, udzielanie absolutorium członkom tych organów, zatwierdzanie sprawozdań finansowych i sprawozdań ogólnych, zmiana statutu) powierzając statutowo Senatowi Uniwersytetu Warszawskiego.

W rezultacie, jest możliwe, aby – mająca stać się jednostką realizującą MAB – fundacja została utworzona przez jedną lub więcej osób fizycznych lub (oczywiście nieograniczonych w tym zakresie) osób prawnych, tyle że w ścisłym porozumieniu zarówno z odpowiednią polską jednostką naukową, która byłaby wiodącym podmiotem w sferze MAB, jak i partnerem zagranicznym. Wydaje się, że optymalną formą porozumienia byłoby, dotyczące przyszłej fundacji, trójstronne porozumienie zawarte pomiędzy polską jednostką naukową, partnerem zagranicznym i (przyszłym wówczas jeszcze) fundatorem lub grupą fundatorów.

Ustalony przez fundatora bądź fundatorów statut fundacji może w takiej sytuacji zawierać – nie ma tu ograniczeń prawnych - postanowienia zapewniające spełnienie wszystkich wymogów wskazanych w Dokumencie, w szczególności wymogów dotyczących:

- składu i kompetencji międzynarodowej rady naukowej, która mogłaby jednocześnie

być radą fundacji, wyposażoną w kompetencje tego rodzaju co Senat Uniwersytetu Warszawskiego w stosunku do Fundacji Uniwersytetu Warszawskiego, z dodaniem ustalania struktury organizacyjnej fundacji (choć można również rozważać powołanie rady odrębnej od międzynarodowej rady naukowej, a w takim przypadku rada fundacji składałaby się z przedstawicieli polskiej wiodącej jednostki naukowej oraz partnera zagranicznego);

- występowania regulaminu pracy międzynarodowej rady naukowej – wskazane byłoby, aby w sposób określony w statucie ustalany był także regulamin pracy zarządu oraz, gdyby była wyodrębniona, rady fundacji;
- samodzielności fundacji w kształtowaniu stosunków zatrudnienia – przy zapewnieniu przejrzystych kryteriów rekrutacji i sukcesu wraz z określeniem koniecznych w tym celu kompetencji międzynarodowej rady naukowej;
- zapewnienia wolności badawczej dla uczonych;
- nawiązywania partnerstwa z instytucjami w Polsce posiadającymi odpowiednią infrastrukturę, potencjał ludzki i masę krytyczną – w tym zwłaszcza z wiodącą jednostką naukową.

Z powyższego wynika, że – z punktu widzenia prawnego – znaczenie podstawowe dla właściwego zastosowania w omawianym celu instytucji fundacji posiadają cztery elementy:

- odpowiedni dobór fundatora lub fundatorów zapewniający zrealizowanie całego scenariusza prowadzącego do uzyskania statusu MAB;
- należyte wypracowanie porozumienia lub porozumień poprzedzających utworzenie fundacji;
- przygotowanie odpowiedniego projektu statutu fundacji, który mógłby być załącznikiem do ewentualnego trójstronnego porozumienia zainteresowanych w tym podmiotów;
- przygotowanie innych dokumentów (akty powołania członków organów, regulaminy prac organów, struktura organizacyjna fundacji), które również mogłyby być załącznikami do porozumienia;
- doprowadzenie do zawarcia porozumienia lub porozumień, a na jego (ich) podstawie do sformalizowania bytu prawnego fundacji poprzez doprowadzenie do aktu ustanowienia fundacji przez fundatora (fundatorów) - oraz, po dokonaniu dalszych czynności, w szczególności formalnego ustalenia statutu przez fundatora oraz powołania w sposób określony w statucie pierwszych organów fundacji, doprowadzenie do zarejestrowania fundacji w Krajowym Rejestrze Sądowym (wniosek o zarejestrowanie składa zarząd fundacji lub wszyscy jej fundatorzy).

6. Wnioski

Przy założeniu, że jednostka nowotworzona na potrzeby realizacji MAB powinna mieć osobowość prawną, obowiązujące ustawodawstwo w bardzo istotny sposób ogranicza możliwości wyboru przez polskie jednostki naukowe bezpośrednio zainteresowane udziałem w Programie odpowiedniej dla nich, a spełniającej także wszystkie inne wymogi określone dla MAB, formy prawnej.

Spośród form posiadających osobowość prawną, ani uczelnie publiczne, ani instytuty Polskiej Akademii Nauk, ani instytuty badawcze nie mogą praktycznie wykorzystać formy spółki kapitałowej.

O ile instytuty badawcze mają możliwość bezpośredniego zastosowania – w roli fundatorów – formy fundacji (nie mogąc jednak tworzyć fundacji z przekazywanych im środków publicznych), o tyle uczelnie publiczne i instytuty Polskiej Akademii Nauk (te ostatnie przy założeniu, że Akademia nie utworzy w tym celu międzynarodowego instytutu badawczego) są, przy pozornie szerokim ustawowym zakresie możliwości tworzenia przez nie instytucji służących współpracy naukowej, praktycznie pozbawione możliwości bezpośredniego zastosowania jakiegokolwiek formy prawnej. W rezultacie, pozostaje im skorzystanie z formy fundacji – tworzonej przez formalnie odrębnego fundatora, ale w ramach porozumienia z nimi oraz niezbędnym dla funkcjonowania MAB partnerem zagranicznym, przy zagwarantowaniu w drodze statutowej odpowiednich uprawnień tymże stronom porozumienia.

Takie pośrednie wykorzystanie formy fundacji wydawałoby się właściwym rozwiązaniem także w przypadku uznania braku potrzeby legitymowania się przez jednostkę realizującą MAB osobowością prawną i rozważania wówczas skorzystania przez uczelnie publiczne z form wskazanych w art. 31a Prawa o szkolnictwie wyższym, a to ze względu na brak praktycznej możliwości spełnienia w takim przypadku całości innych wymogów określonych w dokumencie „Program: Międzynarodowe Agendy Badawcze”.

prof. dr hab. Hubert Izdebski
radca prawny, adwokat